

Tips och råd vid kursvärdering av forskarutbildningskurser

Vid Uppsala universitet sker utvärdering av forskarutbildningen i huvudsak genom uppföljning av individuella studieplaner, utvärdering enligt Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015/475), Universitetskanslersämbetets (UKÄ) utvärderingar, och, med jämna mellanrum, universitetsövergripande enkätundersökningar. Högskoleförordningens krav på att högskolan skall ge studenter möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på *enskilda kurser* (HF 1 kap. 14§) gäller dock även för forskarutbildningskurser. Även i [Uppsala universitets riktlinjer för kursvärderingar](#) (UFV 2010/307) framgår att kursvärderingar ska göras för kurser på forskarnivå. Eftersom dessa kurser ibland har få deltagare kan dock formerna för kursvärderingen behöva anpassas. Särskilda överväganden kan också behöva göras av andra skäl. Detta dokument innehåller några råd vid arbete med kursvärderingar av forskarutbildningskurser.

Vad är en kurs?

Definitionen av vad som räknas som en kurs styr huruvida en kursvärdering ska göras eller inte. Är det så att doktoranderna får tillgodoräkna sig kurspoäng till sin doktorsexamen för någon studieaktivitet, bör man definiera detta som en kurs. Som regel ska doktoranderna då erbjudas möjlighet att utvärdera kursen genom en kursvärdering, som ska sammanställas och värderas inom ramen för en kursrapport (se nedan).

Att det ska finnas en kursplan för forskarutbildningskurser är inte reglerat på samma sätt som för kurser på grundnivå och avancerad nivå, där Högskoleförordningen anger att det ska finnas en kursplan för en kurs (HF 6 kap. 14 §), och att det i kursplanen ska anges ”*kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs*” (HF 6 kap. 15 §). Det kan dock finnas lokala bestämmelser på områdes-/fakultetsnivå. Vetenskapsområdet för medicin och farmaci har exempelvis som krav i sina lokala riktlinjer att regleringen i HF enligt ovan ska gälla även för kurser på forskarnivå.

Det finns flera fördelar med att ställa samma formella krav på kursplaner för forskarutbildningskurser som för kurser på lägre nivåer. Ett par exempel är för att kunna dokumentera innehållet i examen, och för att skapa underlag för beslut om tillgodoräknande av kurser inom forskarutbildningen.

Hur kan kursvärderingen gå till?

I riktlinjer för kursvärderingar vid Uppsala universitet sägs att en kursvärdering normalt ska vara skriftlig och få besvaras anonymt. Att besvara en kursvärdering är alltid frivilligt, men möjligheten ska erbjudas från universitetets sida. Om kursdeltagarna endast består av en eller några få doktorander kan dock mer ordinarie kursvärderingsmetoder vara mindre lämpliga, och särskilda överväganden kan behöva göras. Kursvärderingar kan vara av enklare, mer informell karaktär. Några förslag och tips vid utvärdering av kurser på forskarnivå:

- Det är viktigt att kursvärderingen utformas så att doktorandernas ärliga uppfattningar framkommer. Kursledarens betygsättande funktion kan utgöra ett hinder för en sådan ärlighet, särskilt om kursledaren är den egna handledaren. Oavsett om kursvärderingen utförs muntligt

eller skriftligt kan sådana problem lösas genom att låta någon mer oberoende person än den betygsättande kursledaren genomföra kursvärderingen, exempelvis studierektor för forskarutbildningen eller motsvarande, eller en administratör. Denna utomstående person har då i uppgift att sammanställa och sammanfatta svaren på kursvärderingen. Ett sådant förfarande kan även vara lämpligt på mycket små kurser, för att främja anonymitet i svaren.

- Om doktoranderna som deltagit i en kurs känner sig bekväma med det, så kan en muntlig diskussion eller ett samtal där kursdeltagarnas synpunkter antecknas vara ett alternativ till en skriftlig kursvärdering.
- Ytterligare ett förslag är att låta de deltagande doktoranderna diskutera styrkor och utvecklingsområden i kursen med varandra utan att kursledaren deltar. Deltagarna kan sedan skriva en kort sammanfattning av gruppens gemensamma åsikter och lämna in till kursledningen. Använder man sig av en sådan metod bör det framgå tydligt att deltagande i utvärderingsdiskussionen är frivilligt, så att ett gruppträck att delta inte uppstår (gäller även föregående punkt).
- Även en skriftlig kursvärdering kan vara mer informell. Be till exempel kursdeltagarna att notera ned kursens styrkor och svagheter på ett papper vid kursens slut, och gör en enkel sammanställning av svaren.
- Ett alternativ är även att använda sig av *formativa* kursvärderingar, dvs. en utvärdering som görs under kursens gång för att fånga upp hur kursen fungerar och för att möjliggöra eventuella justeringar under kursens gång. Formativa utvärderingar bör kompletteras med en avslutande (*summativ*) kursvärdering som exempelvis även inkluderar vad kursdeltagarna anser om examinationen och kursen i sin helhet, men den kan då vara mindre omfattande. Om man genomfört formativ utvärdering bör det nämnas i kursrapporten.

Sammanställning, kursrapport och återkoppling

Oavsett hur formen för en kursvärdering ser ut, så ska en *sammanställning* av resultaten göras. Denna sammanställning ska även sammanfattas och värderas inom ramen för en *kursrapport* (se Riktlinjer för kursvärderingar, UFV 2010/307). I kursrapporten ska alltså både doktorandernas sammanfattade synpunkter och kursledarens värdering av detta framgå. Även kursrapporten kan vara relativt enkel. Som minimum bör det i kursrapporten framgå *vilken kurs det rör sig om, vilken termin som kursen getts, styrkor och svagheter enligt kursdeltagarna, kursansvarig lärarens reflektioner kring detta, samt förslag till eventuella åtgärder*. Om inga förändringar planeras bör det motiveras varför, så att det blir tydligt för doktoranderna vid återkoppling att deras synpunkter ändå beaktats. Har man en kortare kursvärdering eller en mindre kurs så kan man infoga sammanställningen i sin helhet i kursrapporten.

Sammanställningen och kursrapporten ska diarieföras och tillgängliggöras för, och återkopplas till de som getts möjlighet att svara på kursvärderingen, samt till nya kursdeltagare nästa gång kursen ges. Likaså eventuella beslut om åtgärder ska hållas tillgängliga för såväl gamla som nya kursdeltagare. Det spelar ingen roll om dessa dokument finns tillgängliga digitalt eller på papper, så länge som doktoranderna vet att dokumenten finns att tillgå, och var.

Att resultat av kursvärderingar ska återkopplas till studenter/doktorander är reglerat i Högskoleförordningen (HF 1 kap. 14§). Uppsala studentkår och UKÄ (Rapport 2020:07) har dock identifierat återkoppling av kursvärderingar som ett utvecklingsområde vid UU.

Förutom att det är lagstadgat så är återkoppling på kursvärderingar även ett sätt att höja svarsfrekvensen, eftersom det signalerar att det finns en intresserad mottagare av resultaten, och att kursdeltagares återkoppling tas på allvar och följs upp.

Vad är viktigt att fråga om – och hur?

Enkätfrågor bör ha utvecklingsfokus och vara åtgärdsrelevanta. Följande områden är särskilt viktiga att ställa frågor om i en kursvärdering:

- Bakgrund/förutsättningar för kursen (t.ex. tillräckliga förkunskaper och förväntningar)
- Processen (t.ex. kurskrav/svårighetsgrad, undervisningsformer, examination)
- Utfall/resultat av kursen (t.ex. upplevd måluppfyllelse)
- Helhetsbedömning av kursen

Enheten för kvalitet och utvärdering har sammanställt en ”[Frågebank](#)” som kan utgöra en inspirationskälla vid utformandet av kursvärderingsenkäter. Här finns en mängd kursvärderingsfrågor och exempel på svarsskalor inordnade under huvudrubrikerna "Förutsättningar", "Process" och "Utfall/Resultat". I frågebanken finns exempelvis frågor om förkunskaper, förväntningar, krav, lärares insatser, studenternas/doktorandernas egna insatser, studieklimat, examination, forsknings- respektive arbetslivsanknytning och måluppfyllelse. Några exempel på teman som kan vara särskilt viktiga att ställa frågor om vid utvärdering av forskarutbildningskurser:

- Kursens bidrag till djupare kunskaper/förståelse för det aktuella forskningsämnet/projektet
- Kursens bidrag till bredd inom forskningsområdet
- Kurslitteraturen
- Aktiv forskningsanknytning (t.ex. metoder av direkt relevans för det egna avhandlingsarbetet)
- Arbetslivsperspektiv och samverkan
- Kravnivå
- Arbetsbelastning
- Bemötande och administration kring kursen
- Examinationsformernas bidrag till lärande (särskilt relevant om kursen består av exempelvis poänggivande seminarie- eller konferensdeltagande)

Utöver frågor med fasta svarsalternativ kan även *öppna frågor med fritextsvar* vara ett alternativ. Öppna svar kan innehålla mycket givande information, men blir mer ostrukturerade och kräver mer bearbetning. Öppna frågor kan fungera mycket bra för kursvärdering på små kurser där man vill få in doktorandernas åsikter om kursen mer förutsättningslöst. Är antalet kursdeltagare litet blir bearbetningen av de öppna svaren mindre arbetskrävande (men se rådet ovan om att låta någon annan än den kursansvarige samla in och sammanställa svaren för att främja anonymitet och ärlighet). Vill man göra en enklare form av kursvärdering så kan det räcka med några öppna frågor av typen:

- ”Vad var särskilt bra med kursen?”
- ”Vad skulle behöva förbättras på kursen?”
- ”Vilka förslag/rekommendationer har du på hur kursen skulle kunna förbättras?”

Mer stöd i arbetet

Ett särskilt dokument med rekommendationer finns att tillgå, "[Kursvärderingar och andra utbildningsutvärderingar - en del i kvalitetsarbetet](#)", där viktiga utgångspunkter för arbetet med kursvärderingar ges, samt fler praktiska råd och tips.

Förutom detta finns på enheten för kvalitet och utvärderings sida i [Medarbetarportalen](#) mer stödmaterial som rör kursvärderingsarbete, t.ex. några förslag på sammansatta kursvärderingar att använda eller inspireras av i det egna arbetet, exempel på kursrapport kan utformas, samt datum för kommande kursvärderingsseminarier.